

KRISTINA LINDH

Hon ger röst åt kampen

Nu är det dags för sjätte delen i Vibeke Olssons prisbelönta serie om Brickan. Kyrkans Tidning reste till Hälsingland för ett samtal om tro, politik och litteratur med Sveriges mest lästa baptistpastor.

TEXT: DAVID BERJLUND FOTO: JOHANNES FRANDBEN

Från Ovanåker går vägen mot Ryggesbo uppåt, med vida utsikter från långa raksträckor utlagda bland västhälsingska myrar och berg. Det är juli, varmväder och orkidéer i vägrenen. Och skog.

Framme i Ryggesbo står Vibeke Olsson på trappan till det gräddvita trähus där hon bor sedan fyra år. Vi går husesyn. På sekretären i vardagsrummet ligger ett kollegieblock, med den ännu oavslutade texten till *Som ett träd i skogen* – den bok som snart släpps, och som jag just fått läsa tolv kapitel av. Den blir hennes sjätte om Brickan, sågverksarbeterska sedan tidig barndom, i Svartvik strax söder om Sundsvall.

I maj 1879 gick arbetarna vid 22 sågverk i Medelpad ut i strejk. Arbetarrörelsen började just formas, och vandrade jämsides med väckelsen.

– Jag började skriva om Brickan för att jag var fascinerad av

Vibeke Olsson på huggkubben hemma i Ryggesbo.

» Det är klart att Vibeke drar paralleller och jämför med Sverige 2017. Där arbetarklassen finns men inte syns, där klyftorna växer mellan fattiga och rika. Där en del vänstermänniskor inte pratar med moderater.

Sundsvallsstrejken, det hänger ihop med att jag är kristen och socialist. Drömmen om rättvisa och drömmen om rättfärdighet, de har alltid hört ihop för mig, säger Vibeke.

Hon är utbildad och ordinerad baptistpastor, för längesen arbetade hon i församling, nu predikar hon ibland i Missionskyrkan i Edsbyn, där hon är med. Bap-

– Drömmen om rättvisa och drömmen om rättfärdighet har alltid

tistförsamlingen i Svartvik kände hon redan till, det var en bra ingång när hon började skriva.

BRICKEN ÄR förstas en romanfigur, och berättelsen rör sig i hög grad inom hennes liv. Men den beskriver också ett samhälle i brytningstid, med industrialisering, nya konflikter och demokratiska genombrott. Även inom tron: när Brickan är kritisk till pastorerna förkunnelse är det helt i linje med hennes tro. Hon är myndig. Reglerna om sexuallivet låter hon utmanas av den längtan som fyller hela hennes av Gud skapade kropp – ”händernas nåd” tänker hon om erotik och kroppslig ömhet.

Avgörelsen var förstas viktig i församlingen, men i samhället drogs inga strikta gränser mellan de som var med i församlingen och andra.

– Inte i den tidiga frikyrkan. Det där kom senare, på 1930-talet var det mycket ordning och rättning i ledet.

Baptistkapellet i Svartvik var

på många sätt både Folkets hus och kyrkan mitt i byn, och Brickan lever med Jesus som samtalspartner och bibelberättelserna som en del av sin värld.

– Hon lever i bibelordet. Att vara helt bokstavstroende är inte förenligt med kristen tro, det är Kristus som är Guds ord och Bibeln är berättelsen om det. Men samtidigt ... när man läser en roman ifrågasätter man ju inte hela tiden, man lever sig in. Där kan man mötas oavsett om man reflekterar eller har en mer naiv tro.

Tron blir ett fritt rum, inte en kommandering. I dag, säger Vibeke, har det blivit så konstigt, med all betoning av ledarskap som kommit i frikyrkorna i kölvattnet av trosrörelsen. Det är något annat än den där småfolksrörelsen, med demokratiska församlingar, långt före den allmänna rösträtten.

Brickan guidar rakt in i 1800-talets klassamhälle. Hon är stolt arbeterska, ser sig inte som fattig – hon vet ju om svälten un-

»Det är anmärkningsvärt i hur liten grad teologer förhållit sig till de mörkare sidan av hans liv och verk.

Jayne Svenungsson, professor i systematisk teologi, om HEIDEGGER och hans medlemskap i nazistpartiet.

Källa: SvD

hört ihop för mig, säger Vibeke Olsson.

der "storsvagären" – men fattigdomen är ett reellt hot. Utan vaksamhet, styrka och redbarhet kan man åka dit. Och om tron inte skiljer människor från varandra, är gränsen mellan arbetare och herrskapsfolk som en kaptrissa i sågverket. Bricken får påminna sig: man kan inte hata allt herrskap, inte urskillningslöst.

– Under Sundsvallsstrejken talade herrskapet om att packta ska veta sin plats. "Vi ska ta av dem deras överrockar och galoscher". Och Bricken hade dessutom upplevelser av att svikas av herrskapsfolk, säger Vibeke.

– Man kunde falla handlöst, då krossades familjen, barnen blev utauktionerade till bönder, livet slogs i spillror. Då stod fattigdomen redo, grensle över en, med tänderna blottade.

HON BERÄTTAR om en skogsarbetare i Ryggesbotrakten. Hans fru dog, barnen var mellan tre och tolv år, han försökte ta hand om dem men måste hugga i skogen.

– Barnavårdsnämnden tog barnen, i stället för att hjälpa mannen till ett annat arbete.

Det är klart att Vibeke drar paralleller och jämför med Sverige 2017. Där arbetarklassen finns men inte syns, där många får mer materiell lyx och många stor otrygghet, där klyftorna växer mellan fattiga och rika. Där en del vänstermänniskor inte pratar med moderater. Det är oroande, tycker hon.

Och för att förstå nuet är det viktigt att minnas historien.

Hennes nya bok börjar 1918. Arbetsdagarna har blivit kortare och arbetarna organiserar sig, men kriget rasar, liksom spanska sjukan och revolutioner. Det artar sig till det bästa och det värsta, tänker Bricken. Hon har levt, och hon lever, med en stor längtan efter det som inte blev, och en stor tacksamhet.

Minnas väckelsen, minnas arbetarrörelsen, politik och religion ... det kan låta som om Vibeke Olsson är ett folkrörelsearkiv.

PERSONLIGT

Vibeke Olsson

- **Ålder:** 59 år, född på Lidingö, bor i Ryggesbo i Ovanåkers kommun i Hälsingland.
- **Familj:** Maken Valter och dottern Naemi.
- **Gör:** Baptistpastor och författare, debuterade 1975 med *Ulrike och kriget*, har skrivit drygt 20 romaner och några andra böcker.
- **Aktuell med:** *Som ett träd i skogen*, sjätte boken om sågverksarbeterskan Bricken.
- **Läser:** "Jag är med i en bokcirkel i Karl Östman-sällskapet, vi läser just nu en bok av Ove Allansson som handlar om en sjöman som kommer sig upp."

Det är hon inte.

Men hon skriver för att bevara en gemensam berättelse.

– Vi har ett ansvar för att inte tappa bort historien. Också i vårt eget liv, man behöver en dialog med sig själv. Sedan ska man ju rida sina minnen, inte ridas av dem, säger Vibeke.

Inte bli nostalgisk?

– Exakt. Nostalg är att blanda ihop sina drömmar med det som fanns, säger hon, och drar en snabb linje till sverigedemokratisk historieförfalskning.

Böckerna om Bricken har inte bara blivit lästa utan också landat i sociala sammanhang. Vibeke är tagen av det: berättelserna hör alltså ihop med andras liv!

– Jag har fått många vänner, och blivit engagerad i föreningen Svartviks industriminne. De två första böckerna blir teater som spelas i Svartvik under sensommaren. Och i nu i helgen ska jag dit och hjälpa till i caféet!

PÅ GÅNG

Videoutställning i Uppsala domkyrka

FÖDELSE, DÖD OCH BEFRIELSE.

Människans mest grundläggande erfarenheter står i fokus när Uppsala domkyrka och Uppsala konstmuseum öppnar dörrarna för Bill Viola, en av världens ledande videokonstnärer. *Visitation Reformation* invigs 1 september. Den 2 september hålls ett seminarium om Bill Violas konstnärskap, med bland andra Ola Sigurdsson, professor i religionsvetenskap och Jérôme Neutres, chef vid Musée du Luxembourg, Paris.

Konstböcker för barn

BLÅ FLICKA.

Petra ser när en klasskompis råkar illa ut i skolan. Hon vågar inte säga vad som hänt.

Inte förrän hennes granne Fredrika berättar om sin hemlighet, som kommer fram när de två tittar på flera hundra år gamla målningar.

Elisabet Sandberg, tidigare reporter på Kyrkans Tidning, är i höst aktuell med en ny serie konstböcker för barn. Petra heter huvudpersonen, som guidar genom konsthistorien. Första delen, *Flickan i blått*, ägnar sig särskilt åt den första kristna konsten.

Jerusalem i miniformat

1:800 är skalan när konstnären Carl Johan Erikson ställer

ut fotografier av Jerusalem i miniformat. Utgångspunkten är en modell föreställande Jerusalem år 33 e.Kr, byggd 1989 av Ingmar Eklöv, då 75 år. Fotografierna förskjuter perspektiven på den stad som är helig för de tre största världsreligionerna, och synliggör Jerusalems funktion som konstruktion och föreställning. *Jerusalemmodellen* visas 1-24 september på Tegen2, Stockholm.

40

procent av svenskarna får sina religiösa kunskaper via massmedia. Bara sju procent får dem via något trossamfund. Källa: Katolskt magasin